

บทที่ 2

ลักษณะประโยค

เราอาจจะพิจารณาประโยคได้ในเรื่องต่อไปนี้

คำจำกัดความและขอบเขตของประโยค
ส่วนของประโยคและลักษณะวลี
ชนิดของประโยค
ลักษณะกลุ่มประโยค

คำจำกัดความและขอบเขตของประโยค

นักภาษาศาสตร์หลายคนได้กล่าวถึงประโยคไว้ต่าง ๆ กัน บางท่านให้คำจำกัดความของคำว่าประโยค บางท่านมิได้ให้คำจำกัดความแต่ก็กำหนดขอบเขตของประโยคไว้ เป็นต้นว่า

พระยาอุปถัมภ์คสิณปลสาร กล่าวไว้ในหลักภาษาไทยว่า
ประโยคคือ ถ้อยคำที่มีเนื้อความบริบูรณ์ ประโยคหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็นสองภาค ดังนี้

ก) ภาคประธาน หมายความว่า ส่วนที่ผู้กล่าวอ้างขึ้นก่อน เพื่อให้ผู้ฟังรู้ว่าอะไร เป็นข้อสำคัญของข้อความ ภาคนี้โดยมากมักเป็นคำนามหรือสรรพนามเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้พูดหรือผู้เขียนกล่าวขึ้นก่อน เช่น คาสี บาน ฉัน เขา เป็นต้น ซึ่งทราบได้ แต่เพียงว่าเป็นใครหรืออะไรเท่านั้น

ข) ภาคแสดง หมายถึงคำที่แสดงอาการของภาคประธานให้รู้ความครบว่า แสดงอาการอย่างนั้นอย่างนี้ เช่น คาสี-นอน บาน-งาม ฉัน-กินข้าว เขา-เป็น นายอำเภอ ฯลฯ ภาคที่อยู่ท้ายประธาน เช่น คำว่า นอน งาม กินข้าว เป็นนายอำเภอ นี้ เรียกว่าภาคแสดง ขอความใด ๆ ถ้ามีความหมายครบ 2 ภาคบริบูรณ์

เช่นนี้แล้ว ก็คือชื่อว่าเป็นประโยค¹

คร. วิจิตร ณ ภาณุพงศ์ กล่าวถึงลักษณะประโยคไว้ในหนังสือโครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ว่า

2.21 ประโยคสามัญโคกแก่ ประโยคซึ่งมีส่วนประกอบเพียงส่วนเดียว หรือหลายส่วนเรียงกันเป็นแบบโครงสร้างของประโยคเริ่ม 12 แบบ หรือเป็นแบบโครงสร้างของประโยค ไม่เริ่มโดยเฉพาะ 11 แบบก็ได้ แต่จะไม่มีส่วนใดเป็นอนุภาค ประโยคสามัญอาจจะเป็นประโยคเริ่มหรือประโยคไม่เริ่มก็ได้ ตัวอย่างเช่น

นอนหลับแล้วเทรอ (ประโยคเริ่ม)

ยังคะ (ประโยคไม่เริ่ม)

2.2.2 ประโยคซับซ้อนโคกแก่ ประโยคที่ประกอบด้วยอนุภาคต่างชนิดกัน 2 อนุภาคขึ้นไป ประโยคซับซ้อนอาจจะมีโครงสร้างอย่างเดียวกับประโยคสามัญ หรืออาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบที่ต่างออกไป 3 แบบ คือ ท ร ต, ป ท ร ต และ ต ร ป ท ประโยคซับซ้อนอาจจะเป็นประโยคเริ่มหรือประโยคไม่เริ่มก็ได้

ตัวอย่างที่ประกอบด้วยอนุภาคต่างชนิดกัน 2 อนุภาค

ฉันชอบเด็กที่มาหาคุณเมื่อตะกี้ (ประโยคเริ่ม)

(อนุภาคหลักกับอนุภาคคุณศัพท์)

เขามองฉันว่าเขาจะไปงานคืนนี้ (ประโยคไม่เริ่ม)

(อนุภาคหลักกับอนุภาคนาม)

¹อุปกิตติปลสาร, พระยา. หลักภาษาไทย (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2507) หน้า 3.

ตัวอย่างที่ประกอบด้วยอนุพากยต่างชนิดกัน 3 อนุพากย

การที่เธอไม่พูดกับฉันแสดงว่าเธอยังโกรธฉันอยู่

(อนุพากยนาม อนุพากยหลักกับอนุพากยนาม)

ตัวอย่างที่มีโครงสร้างเป็นแบบที่ต่างออกไป 3 แบบดังกล่าว

ช่วยบอก - แคง - ควย ว่าฉันจะไปงานคืนนี้

ท- ร (-ท) ท

ฉันถาม- เขา - แคว ว่าเขาจะมาอีกไหม

ป ท- ร (-ท) ท

หนังสือพวกนี้ โกรธใจภาษาอังกฤษจริง ครู จะให้

ท ร ป ท

2.2.3 ประโยคผสม โคนกประโยคที่ประกอบด้วยอนุพากยหลักตั้งแต่ 2 อนุพากยขึ้นไป และเราไม่สามารถจะวิเคราะห์ออกเป็นแบบโครงสร้างต่าง ๆ ได้ ประโยคผสมอาจจะเป็นประโยคเริ่มหรือประโยคไม่เริ่มก็ได้ ตัวอย่างเช่น

เธอจะไปกับฉัน หรือว่าจะอยู่ที่นี้ (ประโยคเริ่ม)

(อนุพากยหลัก 2 อนุพากย)

เขาขอบคุณฉัน แต่ฉันขอบคุณคุณ (ประโยคไม่เริ่ม)

(อนุพากยหลัก 2 อนุพากย)

ฉันจะไปซื้อผ้า แล้วจะไปดูหนังแล้วก็จะไปทำผม (ประโยคเริ่ม)

(อนุพากยหลัก 3 อนุพากย)¹

ดร.อุดม วโรตม์สถิตถิต กล่าวถึงประโยคในหนังสือภาษาศาสตร์เบื้องต้นว่า ประโยคประกอบด้วย ส่วนสำคัญสองส่วนคือภาคประธาน และภาคแสดง แต่ต่อไปนี้จะขอ เรียกเป็นภาคนามหรือนามวลี (Nounphrase หรือ นว) และกริยา

¹วิจิตรนั ภาวพงศ์ โครงสร้างภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์ (พระนคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522) หน้า 16 - 17.

วลี (Verbphrase หรือ กว) ฉะนั้นจึงอาจสรุปเป็นสูตรง่าย ๆ ได้ดังนี้

ประโยค \longrightarrow นว + กว
 อยางประโยควา : หนากัดแมว.
 นว \longrightarrow หนา
 กว \longrightarrow กัดแมว¹

ในวิทยานิพนธ์นี้จะถือว่าประโยคจะต้องประกอบด้วยคำกริยาและอาจจะมีคำชนิดอื่นที่มีความสัมพันธ์กับคำกริยานั้นอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

ส่วนของประโยคและลักษณะวลี

ส่วนของประโยคในความเรียงที่ศึกษานี้ อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

- ก. ส่วนมูลฐาน
- ข. ส่วนเสริม

ก. ส่วนมูลฐาน คือ หน่วยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของประโยคแบ่งได้เป็น 3 ชนิดได้แก่

1. หน่วยประธาน (ป)
2. หน่วยกรรมตรง (ต)
3. หน่วยกริยา (นก)

1. หน่วยประธาน (ป) หมายถึง นามวลีซึ่งปรากฏอยู่หน้าหน่วยกรรม^{หรือ}หน่วยสกรรมก็ได้ โดยอาจจะมีหรือไม่มี หน่วยกรรมตรงอยู่ข้างหน้าหน่วยประธานนั้นอีกทีหนึ่งก็ได้ คือจะปรากฏในโครงสร้างของประโยคแบบใดแบบหนึ่งดังต่อไปนี้

¹อุดม วโรตม์สิขชิตต์, ภาษาศาสตร์เบื้องต้น (พระนคร : หน่วยศึกษานิตเทศกรรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ, 2513) หน้า 168.

ป อ

ป ส ต

ท ป ส

ตัวอย่างเช่น

ป อ

ป

อ

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์หนังสัตว์ในประเทศไทย | ได้วิวัฒนาการมาตามลำดับ

ป ส ต

(อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์หนังสัตว์ในประเทศไทย 119)

คนไทย | มักไม่ค่อยรังแกข่มเหง | คนทางตะวันตกซึ่งเรียกว่าฝรั่ง
(ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศใกล้เคียงก่อนเสียกรุง

ต ป ส

ศรีอยุธยาครั้งแรก 79)

ส่วนพระคลังสินค้านั้น | พระเจ้าบรมวงศ์เธอ | ได้ทรงจัดตั้งขึ้น

(บทบาทของฮอลันดาในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็น
ราชธานี 157)

2. หน่วยกรรมตรง (ต) หมายถึง นามวลี หรือบุพบทวลี¹ ซึ่งปรากฏในกรณี
ต่อไปนี้

1) ปรากฏหลังหน่วยสกรรม (ส) คือจะปรากฏในโครงสร้างของประโยคแบบ

ป ส ต

¹ในภาษาไทย มีคำกริยาสกรรมอยู่ประเภทหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีนามวลีตาม
หลังโดยคำพัง หรืออาจจะมีบุพบทหน้าหน้า นามวลีนั้นด้วยก็ได้ โดยที่ความหมายไม่
แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น

หรือ อังกฤษ | เข้ามาติดต่อ | รัฐบาลไทย
 อังกฤษ | เข้ามาติดต่อ | กับรัฐบาลไทย

เนื่องจากความหมายไม่แตกต่างกัน เราจะถือว่า "กับรัฐบาลไทย" ทำหน้าที่
ที่เดียวกับ "รัฐบาลไทย" ในที่นี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงนามวลีที่มีบุพบทหน้าหน้าและ
ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงนี้ เราจะเรียกว่าบุพบทวลี

2) ปรากฏหน้าหน่วยประธาน (ป) ในโครงสร้างของประโยคแบบ ค ป ส
ตัวอย่างเช่น

ส่วนพระคลังสินค้านั้น | พระเจ้าปราสาททอง | ได้ทรงจัดตั้งขึ้น
(บทบาทของฮอลันดาในประวัติศาสตร์ไทย สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็น
ราชธานี 157)
ชาวอังกฤษ | เข้ามาติดต่อ | กับชาวไทย | ครั้งแรกในรัชการที่ 3
(บทบาทของอังกฤษในสมัยรัตนโกสินทร์ 52)

3. หน่วยกริยา (นก)¹ แบ่งได้เป็น 2 ชนิดคือ หน่วยกรรม (อ) และหน่วย
สกรรม (ส)

หน่วยกรรม (อ) หมายถึงกริยาลีซึ่งจะต้องมีหน่วยประธานนำหน้าและไม่มี
หน่วยกรรมตรงตามหลัง จะปรากฏในโครงสร้างแบบ ป อ ตัวอย่างเช่น

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์หนังสือในประเทศไทย | ได้วิวัฒนาการมาตามลำดับ
(อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์หนังสือในประเทศไทย 119)

หน่วยสกรรม (ส) หมายถึงกริยาลีซึ่งจะมีหน่วยกรรมตรงตามหลัง จะปรากฏ
ในโครงสร้างแบบ ป ส ค ในบางกรณีอาจย้ายหน่วยกรรมตรงไปไว้ต้นประโยค
ได้ หน่วยสกรรม จะปรากฏในโครงสร้างของประโยคแบบ ค ป ส ตัวอย่างเช่น
พระองค์ | ได้ทรงขยาย | การรถไฟสายใต้

¹ผู้วิจัยใช้คำว่าหน่วยกริยาให้มีความครอบคลุมถึงหน่วยกรรม และหน่วยสกรรม
เพื่อสะดวกในการอธิบาย แต่ในบางกรณีอาจใช้อักษรย่อ อ (กรรม) ส (สกรรม)
บ้างเมื่อต้องการแยกประเภทหน่วยกริยา

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรับปรุงกิจการต่าง ๆ
เพื่อความมั่นคงของชาติไทย 39)

ส่วนพระคลังสินค้านั้น | พระเจ้าปราสาททอง | ได้ทรงจัดตั้งขึ้น

(บทบาทของฮอลันดาในประวัติศาสตร์ไทย สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็น
ราชธานี 157)

ข. ส่วนเสริม คือหน่วยที่ทำหน้าที่เสริมประโยค แบ่งได้เป็น 4 ชนิดคือ

1. หน่วยเสริมพิเศษ (พ)
2. หน่วยเสริมบอกสถานที่ (ถ)
3. หน่วยเสริมบอกเวลา (ว)
4. หน่วยเสริมบุพบท (บ)

1. หน่วยเสริมพิเศษ (พ) หมายถึงพิเศษวลี ซึ่งอาจจะปรากฏอยู่ต้นหรือท้ายประโยค
ก็ได้¹ ตัวอย่างเช่น

ส่วนใหญ่^พ | กิจการอุตสาหกรรมท่ามของประเทศเรายังไม่เจริญมากนัก
(ความเป็นมาของอุตสาหกรรมไทย 27)

คนไทยเป็นผู้ที่ไฉ่ในศิลปะ | โดยส่วนใหญ่^พ
(คุณค่าของศิลปะไทย 8)

2. หน่วยเสริมบอกสถานที่ (ถ) หมายถึงสถานวลี ซึ่งอาจจะปรากฏอยู่ต้นหรือท้าย
ประโยคก็ได้ ตัวอย่างเช่น

ใน พ.ศ. 2408 นางแมคฟาร์แลนด์ จัดตั้งโรงเรียนการช่างสตรีที่^ถ
เพชรบุรี

¹ในข้อมูลส่วนใหญ่หน่วยเสริมพิเศษมักจะปรากฏอยู่ต้นประโยค

(พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการ
ปรับปรุงสังคม 126)

ที่ภาคใต้ | พระองค์มีพระบรมราชโองการจัดตั้งกองเสือป่าขึ้น
(กิจการรักษาดินแดนในรัชกาลที่ 6 89)

3. หน่วยเสริมนอกเวลา (ว) หมายถึง กาลวสีซึ่งอาจจะปรากฏอยู่คนหรือท้าย
ประโยคก็ได้ ตัวอย่างเช่น

ปัจจุบัน | อุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย กำลังเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศ
มาก

(อุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย 21)

วิชาช่างนมได้รับการบำรุงส่งเสริมมาก | ในรัชกาลนี้

(การส่งเสริมศิลปและวรรณคดีในรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
100)

4. หน่วยเสริมบุพบท (บ) หมายถึง บุพบทวสีซึ่งอาจจะปรากฏอยู่คนหรือท้ายประโยค
ก็ได้ ตัวอย่างเช่น

ด้วยความบริสุทธิ์ใจ | ผู้น้อยอาจแสดงความคิดเห็นได้

(การแสดงความคิดเห็น 121)

อุตสาหกรรมสินค้าไทย เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างทันตาเห็น | เพราะการ
ช่วยเหลือและความสนใจของรัฐบาลและประชาชน

(ความเป็นมาของอุตสาหกรรมไทย 27)

ลักษณะวสี

วสี หมายถึง คำคำเดียว หรือคำคำเดียวกับส่วนขยายซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนของ
ประโยค วสีแบ่งได้เป็น 6 ชนิดได้แก่

- ก. นามวลี
- ข. กริยาวลี
- ค. บุพบทวลี
- ง. สถานวลี
- จ. กาลวลี
- ฉ. พิเศษวลี

ก. นามวลี หมายถึง คำนามคำเดียว คำสรรพนามคำเดียว คำนามกับส่วนขยาย หรือคำสรรพนามกับส่วนขยายซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนของประโยคชนิดใดชนิดหนึ่งใน 2 ชนิด
นี่คือ หน่วยประธาน และหน่วยกรรมตรงองค์ประกอบของนามวลีมี 2 ประเภทคือ

1. หน่วยหลัก (ด)
2. ส่วนขยายนาม (ชน)

1. หน่วยหลัก (ด) คือองค์ประกอบของนามวลีซึ่งอาจจะประกอบด้วยคำ 3 ชนิด
คือ คำนาม คำสรรพนาม และคำเชื่อมนาม เฉพาะคำนาม หรือคำสรรพนามอาจจะ
ปรากฏตามลำพังเพียงชนิดเดียวหรืออาจจะปรากฏร่วมกันก็ได้ แต่คำเชื่อมนาม จะไม่
ปรากฏตามลำพัง หน่วยหลักจึงอาจจะประกอบด้วยอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

คำนามคำเดียว

สมเด็จพระร่วงเจ้า | เสด็จขึ้นไปช่วยพญาเมงราย สร้างเมืองเชียงใหม่
(ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศใกล้เคียงก่อนเสียกรุง
ศรีอยุธยา ครั้งแรก 81)

คำสรรพนามคำเดียว

นอกจากนั้น | เรา | ยังเลียนแบบเครื่องแบบทหารต่าง ๆ จากโปรตุเกส
(บทบาทของชาวโปรตุเกสในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา
เป็นราชธานี 16)

คำนามเรียงกันโดยมีคำเชื่อมนามอยู่ด้วย

การหัตถกรรมของไทย | ได้รับการส่งเสริมเป็นอย่างดีในปัจจุบันนี้
(ปัจจัยสำคัญในการก้าวหน้าของอุตสาหกรรม 38)

คำนามเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อมนามอยู่ด้วย

เมื่อครั้งพม่าโจมตีธนบุรี และนนทบุรี | พระยารัตนาธิเบศร์แม่ทัพไทย
ได้รับคำสั่งให้ไปป้องกันธนบุรี
(การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2)

คำนามและคำสรรพนามเรียงกันโดยมีคำเชื่อมนามอยู่ด้วย

ทุกคนควรจะช่วยกันทวงแทน | ประเทศของเรา
(บทบาทของการไปรษณีย์ที่มีต่อสังคม 1)

คำนามและคำสรรพนามเรียงกันโดยไม่มีคำเชื่อมนามอยู่ด้วย

เราต้องบูรณะ | ประเทศเรา | ให้เจริญเท่าเทียมชาติอื่น
(ใช้สินค้าไทยช่วยชาติไทยได้อย่างไร 2)

2. ส่วนขยายนาม (ชน)¹ แบ่งได้อีกเป็น 5 ชนิดคือ

ก) หน่วยคุณศัพท์ (ค)

ข) หน่วยจำนวน (จ)

¹ต่อไปนี้เป็นผู้วิจัยจะใช้คำว่า ส่วนขยายนาม (ชน) ให้มีความหมายครอบคลุมถึง หน่วยคุณศัพท์ หน่วยจำนวน หน่วยกำหนด หน่วยขยายเสริม และอนุพากย์คุณศัพท์

- ค) หน่วยกำหนด (ก)
 ง) หน่วยขยายเสริม (ขส)
 จ) อนุพากย์คุณศัพท์ (อค)

ก) หน่วยคุณศัพท์ (ค) คือองค์ประกอบของนามวลีซึ่งอาจจะประกอบด้วยคำ 2 ชนิด คือ คำคุณศัพท์ และคำลักษณนาม เฉพาะคำคุณศัพท์อาจจะปรากฏตามลำพังได้ หน่วยคุณศัพท์จึงอาจจะประกอบด้วยอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

คำคุณศัพท์คำเดียว

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมซื้อ | เครื่องมุก | เก๋ ๆ | ไปฝาก
 ญาติมิตรที่น้อง

(อุตสาหกรรมเครื่องมุกของไทย 195)

คำลักษณนามกับคำคุณศัพท์

วันแรกชั่วโมงแรก ข้าพเจ้าตื่นเต้นมาก เพราะข้าพเจ้าได้ | ครู | คนใหม่
 (ข้าพเจ้าได้ครูใหม่ 48)

ข) หน่วยจำนวน (จ) คือองค์ประกอบของนามวลี ซึ่งอาจจะประกอบด้วยคำ 5 ชนิดคือ คำลักษณนาม คำจำนวนนับ คำลำดับที่ คำหน้าจำนวน และคำหลังจำนวน แต่จะต้องมีคำลักษณนามอยู่ด้วยอย่างน้อย 1 คำ หน่วยจำนวนจึงอาจจะประกอบด้วยอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

คำบอกจำนวนนับ และคำลักษณนาม

ฉะนั้นใน พ.ศ.2051 พระเจ้าแผ่นดินโปรตุเกสซึ่งทรงพระนามว่าพระเจ้า
 มานูเอลที่ 1 ทรงส่ง | กองทัพเรือ | 4 ลำ | มายังเมืองมะละกา

(บทบาทของชาวโปรตุเกสในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา
 เป็นราชธานี 5)

คำลักษณะนาม และคำลำดับที่

ใน พ.ศ.2155 (ค.ศ.1612) รัชกาลสมเด็จพระเอกาทศรถ | ชาว
อังกฤษ | พวกแรก | ก็ได้เข้ามาถึงประเทศไทย
(บทบาทของชาวอังกฤษในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา
เป็นราชธานี 179)

คำหน้าจำนวนและคำบอกจำนวนนับ

แม่ทัพ | ทั้งสอง | อาจจะยังไม่ปรองดองตกลงกัน
(การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 132)

คำหน้าจำนวน คำบอกจำนวนนับ และคำลักษณะนาม

ฆ่า | ทหาร | อีก 500 คน | มาที่ค่ายบางระจัน
(การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 133)

คำหน้าจำนวน คำบอกจำนวนนับ คำลักษณะนาม และคำหลังจำนวน

ปี | ชาวนา | ได้ | ข้าว | ประมาณ 30 | เกวียน | เท่านั้น
(กระดูกสันหลังของประเทศ 33)

ค) หน่วยกำหนด (ก) คือองค์ประกอบของนามวลีซึ่งอาจจะประกอบด้วยคำ 3 ชนิด
คือ คำบอกกำหนดเสียงตรี คำไม่บอกกำหนดและคำลักษณะนามเฉพาะคำ 2 ชนิดแรก
อาจจะปรากฏตามลำพังได้ หน่วยกำหนดจึงอาจประกอบด้วยอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

คำบอกกำหนดเสียงตรี

เกียรติยศชื่อเสียง | นั้น | มิได้ขึ้นอยู่กับเงินตรา
(คุณค่าของอุตสาหกรรมในครอบครัว 20)

คำลักษณะนามและคำบอกกำหนดเสียงตรี

พระมหากษัตริย์ | ^ก องค์ ^ก นั้น | ก็คือพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง
(พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงบำรุ้งพระนครอย่างไรบ้าง 13)

ง) หน่วยขยายเสริม (ขส) คือองค์ประกอบของนามวลี ซึ่งอาจจะประกอบด้วยวลี
ลดฐานะ¹ ชนิดใดชนิดหนึ่งใน 3 ชนิดต่อไปนี้

1) พิเศษวลีลดฐานะ ตัวอย่างเช่น

คนไทย | ^ก โดยทั่วไป ^{ขส} | มีนิสัยรักในศิลปะมาตั้งแต่เด็ก
(ศิลปะประจำชาติไทย 4)

อุตสาหกรรมโรงงาน | ^ก ส่วนมาก ^{ขส} | ต้องอาศัยทุนอยู่มาก
(ความสำคัญของอุตสาหกรรมภายในประเทศ 18)

2) สถานวลีลดฐานะ ตัวอย่างเช่น

พวกไทย | ^ก จากนครเจี๊ว ^{ขส} | ได้อพยพลงมาจากตะวันตก
(การอพยพของไทยจากถิ่นเดิม 39)

อุตสาหกรรมการห้าม | ^ก ที่จังหวัดเชียงใหม่ ^{ขส} | กำลังก้าวหน้ายิ่งขึ้น
(คุณค่าของอุตสาหกรรมในครอบครัว 50)

3) กาลวลีลดฐานะ ตัวอย่างเช่น

อุตสาหกรรมครอบครัว | ^ก ปัจจุบันนี้ ^{ขส} | ก้าวหน้าขยายตัวไปมาก

¹วลีลดฐานะ หมายถึง วลีซึ่งลดฐานะลงมาทำหน้าที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของวลี

(อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งของไทย 198)

กิจการสหภาพ | ในสมัยปี 2460 | การเข้ามา

(การแพทย์ของประเทศไทยในระยะ 50 ปี หลัง 87)

จ) อนุภาคยกดักซ์ (อก)¹ คืออนุภาคที่มีค่าเชื่อมอนุภาค² ที่ซึ่งมีปรากฏอยู่หน้า
อนุภาค ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหน่วยหลักในนามวลี ตัวอย่างเช่น

อนุภาคยกดักซ์ที่มีค่าเชื่อมอนุภาค

ประเทศ | ที่ มีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม | ย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจ

ดีขึ้น

(ปัญหาสถานะแวดล้อมที่มีต่อระบบอุตสาหกรรม 6)

อนุภาคยกดักซ์ที่มีค่าเชื่อมอนุภาค ซึ่ง

การไปรษณีย์เป็น | หน่วยงาน | ซึ่ง เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์โดยตรง

(บทบาทของการไปรษณีย์ในการส่งเสริมการค้าขาย 4)

อนุภาคยกดักซ์ที่มีค่าเชื่อมอนุภาค อัน

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่ง

// พระองค์ได้ทรงประกอบ | พระราชกรณียกิจ | อัน เป็นประโยชน์แก่

ชาติ

(การส่งเสริมศิลปและวรรณคดีในรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตน

โกสินทร์ 94)

¹อนุภาคคือ ประโยคลดฐานะที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายในนามวลีหรือในกริยาวลี

²ผู้วิจัยถือว่าค่าเชื่อมมี 4 ชนิด คือ ค่าเชื่อมกริยาไทดักซ์ คำว่า ให้ คำเชื่อม
นามเช่น กับ ของ แห่ง ค่าเชื่อมอนุภาคไทดักซ์ ที่ ซึ่ง อัน ภา ให้ และคำเชื่อมประโยค
เช่น และ แต่ ถา

ข้อสังเกต

ในบางกรณีหน่วยหลัก และส่วนขยายนามโดยเฉพาะหน่วยจำนวนอาจอยู่ไม่ติดต่อกันได้ ตัวอย่างเช่น

ครั้งนี้มี พวกโปรตุเกส | เข้ามาค้าขาย ณ กรุงศรีอยุธยา | 130 คน
(ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศใกล้เคียงก่อนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งแรก 109)

ในรัชกาลที่ 1 เมื่อสมณทูตออกไปลังกาทวีป // ได้ ต้นโพธิ์พันธุ์
พระศรีมหาโพธิ์ | มาถวายพระองค์ | 3 คน
(พระบรมบรรพต 27)

ข. กริยาวลี หมายถึงคำกริยาคำเดียว หรือคำกริยากับส่วนขยายซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนของประโยคชนิดใดชนิดหนึ่งใน 2 ชนิดนี้คือ หน่วยกรรมและหน่วยกรรม องค์ประกอบของกริยาวลีมี 2 ประเภทคือ

1. หน่วยแก่น (ก)
2. ส่วนขยายกริยา (ขก)

1. หน่วยแก่น (ก) คือองค์ประกอบของกริยาวลี ซึ่งอาจจะประกอบด้วยคำ 5 ชนิด คือ คำกริยากรรม คำกริยาสกรรม คำหน้ากริยาคำหลังกริยา และคำเชื่อมกริยา โดยเฉพาะคำกริยา 2 ชนิดนั้น อาจจะปรากฏตามลำพังเพียงชนิดเดียว หรืออาจจะปรากฏร่วมกันก็ได้ แต่คำหน้ากริยา คำหลังกริยา และคำเชื่อมกริยาจะไม่ปรากฏตามลำพัง หน่วยแก่นจึงอาจจะประกอบด้วยอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อไปนี้ ตัวอย่างเช่น

คำกริยาคำเดียว

สุก | เป็น | คนฉลาด

(การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งหลัง 134)

กองทัพไทย | ^กพ่ายแพ้ | ^กแก่ทหารพม่า
(การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งแล้ว 131)

คำกริยาหลายคำ

ชาวฮอลันดาจึง | ^กชักชวน | ^กก็คักกัน | ชาวอังกฤษที่เข้ามาค้าขายกับไทย
(บทบาทของชาวอังกฤษในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา
เป็นราชธานี 18)

ชาวต่างประเทศที่มาคบค้าสมาคมกับคนไทย | ^กถูก | ^กเหยียดหยาม | คนไทย
(สังคมของไทยสมัยรัชกาลที่ 1 - 4 . 6)

คำกริยาเรียงกันโดยมีคำเชื่อมอยู่ด้วย

ถ้าหากกิจการไปรษณีย์ | ^กต้องหยุดชะงัก | ^กหรือ | ^กเลิกกันไป // ก็จะมีผล
กระทบกระเทือนต่อหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้นว่า การเกษตร การอุตสาหกรรม
(บทบาทของการไปรษณีย์ในการส่งเสริมการปกครองระบอบประ-
ชาธิปไตย 6)

ข้อสังเกต

ในบางกรณี คำกริยาอาจจะอยู่ไม่ติดต่อกันได้ ตัวอย่างเช่น

มนุษย์ | ^กต้องลา | ^กสัตว์ | ^กมากิน

(อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์หนังสัตว์ในประเทศไทย 118)

ในตอนปิดเทอม พวกเรา | ^กจะทำ | ^กขนม | ^กขาย

(งานอดิเรกของชาวเขา 4)

2. ส่วนขยายกริยา (ชก)¹ แบ่งได้อีกเป็น 4 ชนิดคือ

ก) หน่วยช่วยกริยาหน้าหน่วยแก่น (ช₁)

ข) หน่วยช่วยกริยาลังหน่วยแก่น (ช₂)

ค) หน่วยขยาย (ชข)

ง) อนุพากย์วิเศษณ์ (อว)

ก) หน่วยช่วยกริยาหน้าหน่วยแก่น (ช₁) คือองค์ประกอบของกริยาสีซึ่งอาจจะประกอบด้วยคำ 2 ชนิดคือ คำช่วยหน้ากริยาและคำปฏิเสธ ไม่ คำแต่ละชนิดอาจจะปรากฏตามลำพังก็ได้ หรืออาจจะมีคำทั้ง 2 ชนิดปรากฏรวมกันก็ได้ หน่วยช่วยกริยาหน้าหน่วยแก่น จึงอาจจะประกอบด้วยอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

คำช่วยหน้ากริยาคำเดียว

ทุกคน ^{ช₁} ควร ^ก ช่วยเหลือ ชานาทุกคน

(กระตุกสันหลังของชาติ 28)

คำช่วยหน้ากริยาและคำ ไม่

ส่วนใหญ่กิจการอุตสาหกรรมท่าเรือของประเทศเรา ^{ช₁} ยังไม่ ^ก เจริญ |

มากนัก

(ความเป็นมาของอุตสาหกรรมไทย 27)

ข) หน่วยช่วยกริยาลังหน่วยแก่น (ช₂) คือองค์ประกอบของกริยาสีซึ่งอาจจะ

¹ต่อไปนี้อยู่จะใช้คำว่า ส่วนขยายกริยา (ชก) ให้มีความหมายครอบคลุมถึงหน่วยช่วยกริยาหน้าหน่วยแก่น หน่วยช่วยกริยาลังหน่วยแก่น หน่วยขยายและอนุพากย์วิเศษณ์

ประกอบด้วยคำช่วยหลังกริยา อยู่ แล้ว อยู่แล้ว คำใดคำหนึ่งก็ได้ ตัวอย่างเช่น

รัฐบาลได้เร่ง | ช่วย เหลือ | ชาวนา | อยู่ แล้ว

(กระดูกสันหลังของชาติ 32)

ค) หน่วยขยาย (ขย) คือองค์ประกอบของกริยาลึที่ซึ่งอาจจะประกอบด้วย คำกริยาวิเศษณ์ หรือประกอบด้วย วลีลดฐานะ หน่วยขยายจึงอาจจะประกอบด้วยอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อไปนี้

คำกริยาวิเศษณ์

สมเด็จพระปิยะมหาราช | เสด็จ ประพาส | ต่างประเทศ | บ่อย ๆ

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดการป้องกันประเทศอย่างไรบ้าง 16)

กาลวลีลดฐานะ

รัฐบาลไทยเสีย | ค่าปรับ | 4 หมื่นปอนด์ให้อังกฤษ | ภายในระยะเวลา

2 เดือน

(บทบาทของชาวอังกฤษในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี 197)

สถานวลีลดฐานะ

ความเจริญทั้งหลาย | พุ่ง ตรง ไป | สู่ ยัง ชาย แดน ชนบท

(การพัฒนาชนบทที่อยู่ห่างไกล 15)

บุพบทวลีลดฐานะ

ข้างศิลา | ปั้น | หุ่น จำลอง | ควย ดิน เหนียว

(อุคสาทกรรมหล่อพระพุทธรูป และเครื่องโลหะ 109)

ง) อนุพากย์วิเศษณ์ (อว) คืออนุพากย์ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหน่วยแก่นในกริยาวลี และอนุพากย์นี้จะมีคำเชื่อมอนุพากย์ ว่า ให้ ปรากฏอยู่ข้างหน้า ตัวอย่างเช่น

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว | ทรงพระราชดำริเห็น | ^ก ว่า
การมีสัมพันธไมตรีอันแน่นแฟ้น เป็นคุณอันใหญ่หลวงที่ทำให้ประเทศชาติมั่นคง
 (การรักษาเอกราชของกรุงสยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
 เกล้าเจ้าอยู่หัว 26)

นายอำเภอ | ^ก กำหนด | ให้ ^{อว} ประชาชนพัฒนาบ้านเรือน และอาณาเขต
บริเวณบ้าน

(การพัฒนาชนบทที่อยู่ทางไกล 12)

ค. บุพบทวลี คือ นามวลีที่มีบุพบทหน้า สามารถตอบคำถาม ใคร หรือ อะไร ได้ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง หรือทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบุพบทของประโยค หรือทำหน้าที่เป็นวลีลดฐานะในกริยาวลี ตัวอย่างเช่น

บุพบทวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง

ฮอลันดา เข้ามาติดต่อ | ^{ตา} กับไทย | เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 2147

(บทบาทของชาวโปรตุเกสในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา
 เป็นราชธานี 22)

บุพบทวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบุพบท

^ข เพื่อวัฒนธรรมอันดี | พระราเมศวร ทรงรักษา ขนบธรรมเนียมประเพณี
 นี้ ไว้

บุพบทวลีที่ทำหน้าที่เป็นวลีลดฐานะในกริยาวลี

^ป พมา | ^อ คบคิดกับอังกฤษ อยู่ตลอดเวลา

(บทบาทของชาวอังกฤษในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา
เป็นราชธานี 14)

ง. สถานวลี คือนามวลีซึ่งอาจจะมีหรือไม่มีบุพบทนำหน้าและสามารถตอบคำถาม
ที่ ไหน หรือ ไหน ได้ ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่ของประโยค หรือทำ
หน้าที่เป็นวลีลดฐานะในนามวลีหรือกริยวลี ตัวอย่างเช่น

ใน พ.ศ. 2408 นางแมคฟาร์แลนด์จัดตั้งโรงเรียนการช่างสตรี | ที่
เพชรบุรี

(พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใน
การปรับปรุงสังคม 126)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาส | ยุโรป

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจัดการป้องกัน
ประเทศอย่างไรบ้าง 18)

จ. กาลวลี คือ คำบอกเวลาซึ่งอาจจะมีหรือไม่มีคำบุพบทนำหน้าก็ได้ และสามารถ
ตอบคำถาม เมื่อไร ได้ ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลาของประโยคหรือทำหน้าที่
เป็นวลีลดฐานะในนามวลีหรือกริยวลี ตัวอย่างเช่น

ในปัจจุบัน | อุตสาหกรรมสิ่งทอของไทยกำลังเป็นที่นิยมของชาวต่าง-
ประเทศมาก

(อุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย 21)

ปัจจุบันนี้ | เยาวชนไทย สนใจในเรื่องการปกครอง การเมืองมากขึ้น

(ระเบียบวินัยเยาวชน 14)

ฉ. พิเศษวลี คือ คำพิเศษซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมพิเศษของประโยคหรือทำหน้าที่
เป็นวลีลดฐานะในนามวลี ตัวอย่างเช่น

ส่วนใหญ่ | กิจกรรมอุตสาหกรรมทำนมของประเทศเรายังไม่เจริญมากนัก
(ความเป็นมาของอุตสาหกรรมไทย 27)

คนไทย | ส่วนใหญ่ | เป็นคนรักสงบ
(การพัฒนาชนบทที่อยู่ห่างไกล 20)

ชนิดของประโยค

เราอาจจำแนกประโยคได้โดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

ก. จำแนกชนิดประโยคตามการปรากฏส่วนของประโยค

ข. จำแนกชนิดประโยคตามลักษณะของส่วนของประโยค

ก. จำแนกชนิดประโยคตามการปรากฏส่วนของประโยค ประโยคอาจแบ่งได้เป็น

2 ชนิดดังนี้

1. ประโยคสมบูรณ์

2. ประโยคไม่สมบูรณ์

1. ประโยคสมบูรณ์ ประโยคสมบูรณ์หมายถึงประโยคซึ่งมีหน่วยประธาน และหน่วยกริยา ถ้ากริยาในหน่วยกริยาเป็นกริยาสกรรมก็จะต้องมีหน่วยกรรมตรงอยู่ในประโยคด้วย ตัวอย่างเช่น

พม่า ยิงปืนใหญ่ เข้ามาในพระนคร // ถูกวัดควาอาราม และบ้านเรือน

ราษฎร ประทักท้วงลงทุก ๆ วัน

(การเสียดกรุงศรีอยุธยาครั้งแรก 7)

พม่า | ยิง | ปืนใหญ่ | เข้ามา | ในพระนคร

เป็นประโยคสมบูรณ์ ประกอบด้วย หน่วยประธาน ได้แก่ "พม่า"

หน่วยกริยา ได้แก่ "ยิง-เข้ามาในพระนคร" และหน่วยกรรมตรง

ได้แก่ "ปืนใหญ่"

2. ประโยคไม่สมบูรณ์ ได้แก่ประโยคที่ไม่มีหน่วยประธาน และ/หรือ หน่วยกรรมตรง เพราะถูกละไว้ เราทราบได้ว่าหน่วยใดไม่ปรากฏโดยพิจารณาจากประโยคใกล้เคียง หรือสถานการณ์แวดล้อมที่กล่าวถึงในแต่ละเรื่อง ตัวอย่างเช่น

ประโยคที่หน่วยประธานไม่ปรากฏ

พวกไทยจากนครปากับนครลุง ได้อพยพลงมาอีกครั้งหนึ่ง // คราวนี้
| (ป) | ได้อพยพลงมาจนถึงมณฑลเสฉวน
(การอพยพของไทยจากถิ่นเดิม 38)

หน่วยประธานที่ไม่ปรากฏได้แก่ "พวกไทยจากนครปากับนครลุง"

ประโยคที่หน่วยกรรมตรงไม่ปรากฏ

ประเทศสวีตเซอร์แลนด์มีชื่อเสียงในการทำนาฬิกามาก // แต่เดิม
ชาวสวีตสวีต | (จ) | ขึ้นเฉพาะในกรอบครัวเท่านั้น
(ความสำคัญของอุตสาหกรรมภายในประเทศ 59)

หน่วยกรรมตรงที่ไม่ปรากฏได้แก่ "นาฬิกา"

๓. จำแนกชนิดประโยคตามลักษณะของส่วนของประโยค ประโยคอาจแบ่งได้
เป็น 2 ชนิดดังนี้

1. ประโยคสามัญ
2. ประโยคซับซ้อน¹

¹ในหนังสือโครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ของ ดร.วิจิตร ภาณุพงศ์
ประโยคแบ่งเป็น 4 ชนิดคือ ประโยคสามัญ ประโยคผสม ประโยคซับซ้อน และประโยค
เชื่อม ตัวอย่างเช่น "เธอจะไปกับฉัน // หรือว่าจะอยู่ที่นี้" เป็นประโยคผสมซึ่งประกอบด้วย
ค้ำอนุพจน์หลัก 2 อนุพจน์ แต่ในวิทยานิพนธ์นี้จะถือว่าตัวอย่างดังกล่าวนี้เป็น 2 ประโยค
ประโยคหน้าคือ "เธอจะไปกับฉัน" และประโยคหลังคือ "จะอยู่ที่นี้" โดยมีคำเชื่อมประโยค
"หรือว่า" อยู่ค้ำ

1. ประโยชน์สามัญ หมายถึงประโยชน์ที่ไม่มีอนุพากย์เป็นส่วนประกอบของหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกริยา หน่วยเสริมนอกสถานที่ หน่วยเสริมนอกเวลา หรือหน่วยเสริมบุพบท ตัวอย่างเช่น

ประโยชน์สามัญที่มีโครงสร้างเป็นแบบ : ป อ

บ้านเมืองไทยในตอนนั้น | อ่อนแออย่างมาก
(การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 131)

ประโยชน์สามัญที่มีโครงสร้างเป็นแบบ : ป ส ค

พระองค์ | ไต่ทรงขยาย | การรถไฟสายใต้

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรับปรุง
กิจการต่าง ๆ เพื่อความมั่นคงของชาติไทย 39)

2. ประโยชน์ซับซ้อน หมายถึงประโยชน์ที่มีอนุพากย์เป็นส่วนประกอบของหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกริยา หน่วยเสริมนอกสถานที่ หน่วยเสริมนอกเวลา หรือหน่วยเสริมบุพบท ตัวอย่างเช่น

ศูนย์วิทยุวิทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยประธานมือนุพากย์เป็นส่วนขยาย¹

สินค้า ที่มีชื่อเสียงของไทยในสมัยสุโขทัยและทำจำหน่ายเรื่อยมาจนถึง
สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี | คือ เครื่องถ้วยชามสังคโลก
(พระเจารามคำแหง 11)

หน่วยกรรมตรงมือนุพากย์เป็นส่วนขยาย²

เครื่องปั้นดินเผาซึ่งกำลังเป็นที่นิยมกันในสมัยรัชกาลนี้ คือ เครื่องปั้น^๓
มาจากเมืองจีน
(การส่งเสริมศิลปะและวรรณคดีในรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตน-
โกสินทร์ 99)

หน่วยกริยามือนุพากย์เป็นส่วนขยาย³

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว | ทรงพระราชดำริเห็นว่า
การมีสัมพันธไมตรีอันแน่นแฟ้นเป็นคุณอันใหญ่หลวงที่ทำให้ประเทศชาติมั่นคง
(การรักษาเอกราชของกรุงสยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 26)

หน่วยเสริมบอกเวลามือนุพากย์เป็นส่วนขยาย

ในสมัย ที่สมเด็จพระไชยราชาธิราชเสด็จยกกองทัพหลวงไปรบพม่าที่
เชียงกรานนั้น | พระองค์ได้โปรดฯ ให้ชาวโปรตุเกส 120 คน จากบรรดา

1, 2, 3) ในวิทยานิพนธ์ เรื่องอนุพากย์ในภาษาไทย ของคุณุฎีพร ชำนิโรคนานต์
อนุพากย์ที่เป็นส่วนขยายของหน่วยประธานและหน่วยกรรมตรง เรียกว่าอนุพากย์คุณศัพท์
ส่วนอนุพากย์ที่เป็นส่วนขยายของหน่วยกริยา เรียกว่า อนุพากย์วิเศษณ์

ชาวโปรตุเกส 130 คน ที่อยู่ในพระนครเข้าร่วมในกองทัพด้วย
(บทบาทของชาวโปรตุเกสในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา
เป็นราชธานี 13)

หน่วยเสริมบอกสถานที่ที่พอกันเป็นส่วนขยาย

ในท้องถิ่น ที่อยู่ทางไกลชุมชนนั้น | หน่วยพัฒนาชนบทได้เร่งส่งเสริม
ความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอันดับแรก
(การพัฒนาชนบทที่อยู่ทางไกล 10)

หน่วยเสริมพบพอกันเป็นส่วนขยาย

เพื่อความรอบรู้ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา | เรา สามารถใช้บริการ
ไปรษณีย์ได้
(บทบาทของการไปรษณีย์ที่มีต่อสังคม 7)

ลักษณะกลุ่มประโยค

กลุ่มประโยค หมายถึงประโยคที่เรียงกันมาตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไป ประโยค
ที่อยู่ในกลุ่มอาจจะเป็นประโยคสมบูรณ์หรือประโยคไม่สมบูรณ์ก็ได้ เป็นประโยคสามัญ
หรือประโยคซับซ้อนก็ได้ และอาจจะมีหรือไม่มีคำเชื่อมประโยคอยู่ด้วยก็ได้ ตัวอย่างเช่น

ประโยคสมบูรณ์กับประโยคสมบูรณ์

เราควรส่งเสริมสินค้าศิลปหัตถกรรมก่อนอื่น // เพราะสินค้าศิลป-
หัตถกรรม ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว
(ความก้าวหน้าของสินค้าหัตถกรรมไทย 224)

ประโยคหน้าคือ "เราควรส่งเสริมสินค้าศิลปหัตถกรรมก่อนอื่น" และ
ประโยคหลังคือ "ศิลปหัตถกรรม ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว" เป็นประโยค
สมบูรณ์ทั้ง 2 ประโยค

ประโยคไม่สมบุรณ์กับประโยคไม่สมบุรณ์

บุรุษไปรษณีย์จะคัดเลือกจดหมาย // เพื่อแยกประเภท // และ
เตรียมนำจ่ายต่อไป

(จดหมายประทับใจ 6)

ประโยคที่ 2 คือ "เพื่อแยกประเภท" และประโยคที่ 3 คือ "และเตรียมนำ
จ่ายต่อไป" เป็นประโยคไม่สมบุรณ์ทั้ง 2 ประโยค

ประโยคสมบุรณ์กับประโยคไม่สมบุรณ์

เมื่อไทยได้รับศิลปการทำเครื่องบิน มาจากปอร์ตุเกสแล้ว // ไทย
ก็ดัดแปลงแก้ไขบ้าง

(อุตสาหกรรมเครื่องบินเครื่องลงยาไทย 87)

ประโยคหน้าคือ "เมื่อไทยได้รับศิลปการทำเครื่องบินมาจากปอร์ตุเกส
แล้ว" เป็นประโยคสมบุรณ์ ส่วนประโยคหลังคือ "ไทยก็ดัดแปลงแก้ไขบ้าง"
เป็นประโยคไม่สมบุรณ์

ประโยคสามัญกับประโยคสามัญ

กองทัพไทยยังขาดความชำนาญในการสงคราม // มักเพื่องพล้ำ
พม่าเสมอ

(บทบาทของฮอลันดาในประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็น
ราชธานี 75)

ประโยคหน้าคือ "กองทัพไทยยังขาดความชำนาญในการสงคราม"
และประโยคหลังคือ "มักเพื่องพล้ำพม่าเสมอ" เป็นประโยคสามัญทั้ง
2 ประโยค

ประโยคสามัญกับประโยคซับซ้อน

แคว้นฉ้อได้เสียแก่แคว้นจิน // แคว้นปาซึ่งเป็นสัมพันธไมตรีพ่ายแพ้
แก่แคว้นจินด้วย

(การอพยพของไทยจากถิ่นเดิม 39)

ประโยคหน้าคือ "แคว้นฉ้อได้เสียแก่แคว้นจิน" เป็นประโยคสามัญส่วน
ประโยคหลังคือ "แคว้นปาซึ่งเป็นสัมพันธไมตรีพ่ายแพ้แก่แคว้นจินด้วย" เป็น
ประโยคซับซ้อน

ประโยคซับซ้อนกับประโยคซับซ้อน

ตามปกติรัฐบาลจะแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นให้แก่ชาวบ้าน
ที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารอยู่เสมอในโอกาสต่าง ๆ // ส่วนประชาชนซึ่ง
ยากจนที่อยู่ในเขตเทศบาล รัฐบาลก็ได้แจกจ่ายไปให้เหมือนกัน

(บทบาทของการไปรษณีย์ที่มีต่อชุมชน 12)

ประโยคหน้าคือ "ตามปกติรัฐบาลจะแจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็น
ให้แก่ชาวบ้านที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารอยู่เสมอในโอกาสต่าง ๆ" และ
ประโยคหลังคือ "ส่วนประชาชนซึ่งยากจนที่อยู่ในเขตเทศบาล รัฐบาลก็ได้
แจกจ่ายไปให้เหมือนกัน" เป็นประโยคซับซ้อนทั้ง 2 ประโยค

กลุ่มประโยคที่มีคำเชื่อมประโยคอยู่ด้วย

เพราะพืชพันธุ์ที่ทดลองแล้วให้คุณค่าประโยชน์แก่ชาวไร่มากรวม // รัฐบาล
จึงจัดการส่งไปให้โดยด่วน

(การเกษตรกรรมในปัจจุบัน 14)

คำเชื่อมที่ปรากฏในกลุ่มประโยคคือ "เพราะ - จึง"

กลุ่มประโยคที่ไม่มีคำเชื่อมอยู่ภายใน

จดหมายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ // ไทยเรานิยมใช้กันมานานแล้วตั้งแต่โบราณกาล

(จดหมายในวรรณคดีไทย 1)

ประโยคที่เรียงกัน 2 ประโยค เราถือว่าเป็นกลุ่มประโยคได้กลุ่มประโยคนี้จะเป็นส่วนประกอบของกลุ่มประโยคที่ใหญ่ออกไปคือ กลุ่มประโยคที่มี 3 หรือ 4 หรือ 5 ประโยค ตามลำดับ กลุ่มประโยคที่ใหญ่ที่สุดคือกลุ่มประโยคใน 1 อนุเจต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย